

17.94x14.19	1	עמוד 10	דעת	24/01/2020	71737451-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

מושב השבוע מנהיגות יהודית – בין משה רבנו לתאודור הרצל

ד"ר מאיר סידלר - מלמד מחשבת ישראל באוניברסיטאות אריאל ובר-אילן

זהו הבדל מהותי עד כדי כך שלכאורה בכוחו לבטל את כל קווי הדמיון שהוזכרו לעיל, אולם העובדה ששר ההיסטוריה הצליח את דרכו של הרצל באופן מזהיר כל כך מזמינה התבוננות נוספת.

מנהיגי העולם. כדי שהוא, עיתונאי מוכשר אך אלמוני, יוכל ליישם תוכנית זו, הוא בנה לעצמו במה בדמות הקונגרסים הציוניים. לאחר הצלחת הקונגרסים הציוניים המרשימים והמתקשרים נעשה הרצל למנהיג בלתי מעורער של התנועה הלאומית היהודית. רק כך, כמנהיג שהמציא את עצמו על במת הקונגרסים האלה, הוא יכול לגשת אל מנהיגי המעצמות.

שלא כמשה רבנו, שפעל על סמך צו אלוהי ותוכנית קבועה מראש ("ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", "פקוד יפקוד אלוקים אתכם", "תעבדו את האלוקים על ההר הזה"), הרצל פעל על דעת עצמו. עם זאת לפי תפיסת הרמב"ם הוא פעל על פי רוח ה'. וכך כותב הרמב"ם: "תחילת מעלות הנבואה שילווה את האדם עזר אלוהי יעוררו ויזרוזו לעשות טובה גדולה כעלת ערך [...] וימצא מצד עצמו לכך התעוררות ודחיפה לפעולה, זה נקרא רוח ה' [...] להושיע עשוק [...] או ציבור, לא למעשה שיגרום לכך" (מורה נבוכים ב, מה). אם כן, על פי הרמב"ם "עזר אלוהי" בא לידי ביטוי בשני דברים: ברוח פנימי לפעולה נעלה (שלא לצורך אישי) ובמבחן התוצאה. מבחן התוצאה של הרצל הוא מדינת ישראל.

בנימין זאב הרצל לא שמר תורה ומצוות, אך היה כשמו הלוועי תאודור: מתנת אל. על עומק זיקתו לרובד מטפזי שמעבר לחיי שעה מלמדות מילותיו האחרונות למנהיגי התנועה הציונית שהתאספו מסביב למיטתו בימיו האחרונים: "אל תעשו שטיות כל עוד (במקור הגרמני: solange) אני מת".

לא מחשבותיו מחשבותינו ולא דרכינו דרכיו. משה רבנו נתן לנו תורת נצח. בזכות מפעלו של הרצל זכינו אחרי גלות ארוכה והשוואה האיומה למדינה עצמאית. יהיה רצון שהמדינה שהעניק לנו הרצל תדע להתחבר לתורת הנצח של משה רבנו.

תגובות: meir.seidler@gmail.com

שני מנהיגים שינו את גורלו של עם ישראל: משה רבנו ותאודור (בנימין זאב) הרצל (1860-1904). פירוש השם תאודור הוא מתנת א-ל (תאוס ביוונית = אל, דורות פירושו מתנה, כידוע).

יש קווי דמיון רבים בין שני המנהיגים: שניהם גדלו על ברכי תרבות זרה. שניהם הגיבו על מעשה אנטישמי (איש מצרי מכה איש עברי, משפט דרייפוס). לשניהם הייתה מסירות איך-קץ לעם ישראל. שניהם החלו את פעילותם במצב נואש, ובעיני בשר ודם הייתה ההיתכנות לתרחיש שהם נאבקו למענו אפסית. שניהם זכו להצלחה אדירה בתוך זמן קצר למדי מתחילת פעילותם הציבורית (להרצל נדרשה פחות משנה להפוך מדמות אלמונית למנהיג העם). שניהם לא זכו לראות את ההגשמה המלאה של חזונם (כניסה לארץ, מדינת ישראל). צאצאי שניהם לא המשיכו את דרכם.

עם זאת יש שוני מהותי בין שני המנהיגים: הזיקה לדת. משה רבנו, בחיר האנושות (כדברי הרמב"ם), היה האדם הקרוב ביותר לאלוהים עלי אדמות. לא קם כמשה עוד וגם לא יקום. הרצל לעומת זאת היה יהודי מתבולל, ואף שחזר לעמו, לדתו לא חזר מעולם. זהו הבדל מהותי עד כדי כך שלכאורה בכוחו לבטל את כל קווי הדמיון שהוזכרו לעיל, אולם העובדה ששר ההיסטוריה הצליח את דרכו של הרצל באופן מזהיר כל כך מזמינה התבוננות נוספת.

הרצל הצליח במקום שכשלו קודמיו. כמעט כל רעיונותיו נשמעו עוד לפניו (פינסק, משה הס, הרבנים קלישר ואלקלעי ועוד). גם לא חסרו אנשים שהיו מוכנים למסור את נפשם למען עם ישראל. החזון של הקמתה מחדש של מדינה יהודית בארץ ישראל היה קיים, אבל איש לא ידע כיצד לגשת לביצוע. רק הרצל ידע כיצד לפעול למען הקמת מדינת ישראל.

כוחו של הרצל היה בחדשנותו: הוא חתר למגע ישיר עם